

БОГОРАЗ-БРУХМАН Лариса Йосипівна (08. 08. 1929, Харків — 06. 04. 2004, Москва) — громадсько-політична діячка, правозахисниця. Закін. Харків. університет (1950). До 1961 працювала викл. російської мови в школах Калуз. обл. та Москви. 1961–64 — асп. Інституту російської мови АН СРСР, працювала у галузі фонології, матем. і структур. лінгвістики. Кандидат філологічних наук (1965). У 1978 рішенням ВАКу позбавлена наук. ступеня, 1990 наук. ступінь повернуто. 1964–65 викладала заг. лінгвістику в Новосибір. університеті. Після арешту чоловіка Ю. Даніеля 1965 Б.-Б. разом із М. Розановою (дружиною А. Синявського) розпочала активну кампанію захисту заарешт. письменників. У своїх зверненнях і відкритих листах («Письмо Первому секретарю ЦК КПСС и др. (декабрь 1965)», «История одной поездки. Обращение к руководителям партии и правительства о противозаконных действиях администрации лагеря ЖХ 385/17-а (июнь 1967)», опубл. у документах самвидаву у Мюнхені), Б.-Б. уперше поставила перед громадськістю проблему сучас. політв'язнів. Разом із П. Литвиновим виголосила протест проти суду над О. Гінзбургом і його товаришами у зверненні «К мировой общественности» (11 січня 1968). 25 серпня 1968 Б.-Б. взяла участь у «демонстрації сімох» на Червоній площі, що була протестом проти

введення військ у Чехословаччину. Заарешт. й засуджена до 4-х р. заслання. Термін відбувала у Сх. Сибіру (Іркут. обл., с-ще Чуна). 1972 повернулася до Москви, проте безпосеред. участі в роботі дисидент. громад. асоціації не брала (тільки 1979–80 увійшла до складу комітету захисту Т. Великанової). Б.-Б. підписала т. зв. «Московське звернення», що містило протест проти вислання О. Солженіцина з СРСР і вимогу опублікувати «Архипелаг ГУЛАГ». У відкритому листі Ю. Андропову (9 травня 1975, видано у матеріалах самвидаву в Мюнхені), Б.-Б. наголосила, що збиратиме істор. відомості про сталін. репресії. Це стало поштовхом для створення незалеж. самвидав. істор. ж. «Пам'ять» (1976–84), у роботі якого брала активну участь. У 60–70-і рр. Б.-Б. перекладала з української мови на рос. матеріали з України для «Хроники текущих событий». Разом із Л. Плющем забезпечувала зв'язок між укр. і рос. правозахисниками. Ініціатор (спільно з С. Калістратовою, М. Гефтером та А. Подрабінеком) кампанії за амністію політв'язнів 1986, яку підтримали провідні діячі рад. культури. Брала участь у підготовці й роботі Міжнар. громад. семінару (грудень 1987); восени 1989 увійшла до складу відтвореної Моск. Гельсин. групи і була її співголовою; 1993–97 працювала у правлінні рос.-амер. Проект. групи з прав людини. 1991–96 керувала просвітниц. семінаром з прав людини для громад. організацій Росії та СНД. Співавторка низки публікацій з історії й теорії правозахис. руху, зокрема «Третье дано» («Континент», Париж, 1976, № 9), «Диссиденты» («Опыт словаря нового мышления», 1989), «Политическая борьба или защита прав?» («Погружение в трясину», 1991; обидві — Москва), «В поисках несуществующей науки (диссидентство как историческая проблема)» («Проблемы Вост. Европы», Вашингтон, 1993, № 37–38).

Рекомендована література

1. Горбаневская Н. Е. Полдень. Дело о демонстрации 25 августа 1968 года на Красной площади. Франкфурт-на-Майне, 1970.

Є. Ю. Захаров

Бібліографічний опис:

Богораз-Брухман Лариса Йосипівна / Є. Ю. Захаров // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2004. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-35881>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).